

Waarde-vol zorgonderwijs

Nieuw concept zorg en welzijn

Deze zomer werden twee conferenties 'Waarde-vol onderwijs' georganiseerd. Vanuit de visie dat onderwijs in zorg en welzijn radicaal anders kan en moet. Huidige systemen in het zorg- en welzijnsonderwijs en de beroepspraktijk sluiten niet aan bij wat mensen drijft. Onderwijsdeskundigen, bestuurders en andere professionals in zorg en welzijn maakten afspraken om gezamenlijk verder inhoud te geven aan een nieuw onderwijsconcept. Op weg naar 'Waarde-vol onderwijs'.

Tekst **Douwe Dronkert**

Mieke Hollander nam het initiatief voor de conferenties: "Mijn visie op opleiden in de beroepspraktijk is gevormd vanuit jarenlange ervaring in de gezondheidszorg en opleiden in en voor welzijn en zorginstellingen. En bovenal vanuit de waarde dat mensen centraal staan. Door hier met diverse experts en stakeholders over te praten, is het idee uitgegroeid tot een concept dat nu verder wordt ontwikkeld wat betreft de inhoud, vorm en draagvlak voor de realisatie." Deze zomer organiseerde Mieke in samenwerking met LOC Zeggenschap in zorg beide conferenties over dit concept 'Waarde-vol onderwijs'. Met als doel "om in samenwerking de basis te leggen voor een vorm van opleiden waarin praktijk en onderwijs meer en vooral beter samenwerken. Waarbij mensen die zorg nodig hebben en hun naasten altijd centraal staan en waar mogelijk een rol kunnen spelen in het onderwijs aan studenten en professionals. Zodat al die mensen vanuit wat voor hen belangrijk is beter kunnen bijdragen aan de samenleving. En het onderwijs daar beter dienstbaar aan kan zijn. Duurzaam en toekomstbestendig onderwijs dus dat bovendien continu moet innoveren."

Waarde-vol beroepsonderwijs

De conferenties waren een groot succes. Onder andere bestuurders van zorgorganisaties en LOC gaven aan samen verder vorm en inhoud te gaan geven aan 'Waarde-vol onderwijs'. En daarbij te verbinden met bestaande initiatieven om gezamenlijk een krachtiger beweging te kunnen creëren. In de gedachte van de visie dat beroepsonderwijs waarde-vol kan zijn, begon de conferentie met het benoemen van ieders dromen over hoe het ideale beroepsonderwijs er uit ziet. "Mooie dromen allemaal, dan hoef ik bijna niets meer te presenteren, volgens mij zit alles er in", reageerde Mieke. Tijdens de conferentie kwam steeds de behoefte aan verandering naar voren, aan het samenbrengen van veelal ook al bestaande elementen voor duurzame oplossingen voor fundamentele vraagstukken. Verschillende aanwezigen gaven aan: "het is er tijd voor".

Mieke vertelt tijdens haar presentatie over kernelementen van gedroomd beroepsonderwijs: "Veel regionale opleidingscentra (roc's) in het land streven naar kleinschalig onderwijs, 'de leerling centraal' en dat

Mieke Hollander: "Ik ben ervan overtuigd dat die brug tussen het beroepsonderwijs en de praktijk te bouwen valt."

het onderwijs aansluit bij de praktijk. Maar als je dan bijvoorbeeld kijkt naar wat de JOB-enquête, die elke twee jaar wordt afgenomen bij alle studenten, zegt dan zie je dat studenten al jaren ontevreden zijn over het onderwijs. Zij zeggen ook dat docenten niet goed genoeg zijn. Hebben we dan zulke slechte docenten? Nee, we hebben wel degelijk hele goede docenten. Desalniettemin blijft bij deze enquête 'aansprekend onderwijs' een telkens terugkerend thema. Onderzoek laat ook zien dat als opgeleiden in de zorgpraktijk terecht komen, er gelijk al bijgeschoold moet worden."

Anders opleiden

Daarnaast laat Mieke onderzoek zien waaruit blijkt dat anders opleiden dringend noodzakelijk is. "De complexiteit in de ouderenzorg neemt toe, maar de aanwezige expertise niet. Er vinden wel metingen plaats, maar de expertise van medewerkers wordt nu niet daadwerkelijk verbeterd. Daarnaast staan strenge

eisen van overheidswegen op gespannen voet met kwaliteit van zorg. En schieten docenten te kort in actuele kennis van de beroepspraktijk. Er is sprake van een spanningsveld tussen onderwijs van algemeen vormend karakter en focus, diepgang en verbreding naar zorg en welzijnsaspecten. Om dit het hoofd te bieden zijn innovaties nodig, zo geven experts aan. Anders opleiden dus."

Huidige systemen werken niet

Vanuit de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) komt soortgelijke kritiek. En vakdocenten zouden wel meer op de praktijk toegesneden onderwijs willen geven. "Maar zitten zo vol met hun werk dat ze er bijna niet aan toekomen om in de praktijk te gaan kijken."

Voor 'Waarde-vol onderwijs' is echt een radicale kanteling van de bekende systemen nodig

Ook transitie-expert Jan Rotmans meent dat in het onderwijs mens en systeem van elkaar vervreemd zijn. Leren, de beroepspraktijk centraal én lesgeven moeten volgens hem weer terug naar de kern: persoonsgerichte ontwikkeling in relatie tot de degene die zorg nodig heeft en zijn naasten. In plaats van collectief kennis stampen in een toetsingsfabriek.

Mieke: "Dus ook ik denk dat er systeemfouten zitten in het beroepsonderwijs. Het is mijn overtuiging dat die systeemfouten maken dat wij eigenlijk alleen kijken naar de afvinklijstjes. Maar daar worden beroepsbeoefenaren, docenten en studenten niet blij van. Laat staan dat de zorg en het welzijn van de medemens er beter van wordt. Zou het niet anders moeten?"

Aansprekend, hybride onderwijs

"Zou er niet veel meer echt naar de kwaliteit van zorg en welzijn gekeken moeten worden in relatie tot de kwaliteit van het onderwijs? In hoeverre zijn wij in staat om echt aansprekend onderwijs te verzorgen? Dat tegemoet komt aan de wensen van de student en professionals? Onderwijs dat de feitelijke transitie van de langdurige zorg goed in beeld brengt? Zodat mensen echt weten waar ze het over hebben, en werkelijk

Mensen met dementie geven les.

vanuit hun passie kunnen bijdragen?"

Basis hiervoor kan een mix van dagonderwijs en het oude 'in-service' onderwijs zijn, waarin de praktijk centraal staat. "Dat is niet nieuw," geeft Mieke aan. "Echter, stel dat er gekozen wordt voor hybride onderwijs zoals ECBO, een expertisecentrum voor beroeps- onderwijs, dat beschrijft dan wordt al het onderwijs samen met zorg- en welzijnsinstellingen ontwikkeld. Voegen we daar aan toe dat we dat ook doen samen met mensen die zorg nodig hebben en hun naasten, dan kun je spreken van vernieuwend onderwijs. Geformuleerd vanuit waarden van betrokkenen, actuele praktijksituaties en actuele kennis." "Daarbij kan de eerste vier tot zes maanden dagonderwijs centraal staan waarbij veel kennis wordt aangereikt. Onderwijs dat niet meer voor iedere opleiding en elk niveau apart ontwikkeld wordt, maar voor de gehele beroepskolom. Rekening houdend met de verschillende niveaus. Na dat dagonderwijs kunnen koppels studenten, ook van verschillende niveaus, samen werken en leren in 'learning communities'. Zo kan samenwerken vanzelfsprekend worden. En we weten: kwaliteit komt tot stand in relaties tussen mensen. "Voor 'Waarde-vol onderwijs' is echt een radicale kanteling van de bekende systemen nodig. Als je de visie

van LOC op 'Waarde-volle zorg' ook in het beroepsonderwijs weet toe te passen en zo waarde-creatie van het beroepsonderwijs weet te bewerkstelligen, kom je een heel eind (Zie ook pagina 9). Ik ben ervan overtuigd dat die brug tussen het beroepsonderwijs en de praktijk te bouwen valt. Als je ambassadeurs van waarde-volle zorg ook in het onderwijs kunt verbinden, maak je al het verschil. En kunnen we de (mede)mens en zijn waarden centraal stellen."

Aan de slag

Na de uiteenzettingen van het gedroomde beroepsonderwijs, spreken aanwezigen in groepjes verder over wat dit vergt. Uit gesprekken komt naar voren dat er al van alles is om de geschetste droom waar iedereen zich in kon herkennen, te kunnen realiseren. Van bevlogen mensen, waardegedreven docenten die kunnen aangeven hoe mensen aansluitend op hun belevingswereld benaderd kunnen worden en prachtig lesmateriaal, tot aan instellingen en bestuurders die nu ook samenhang in dat alles aan willen brengen. Gesprekken om hier verder mee aan de slag te gaan werden gepland. Houd de LOC-media in de gaten voor de ontwikkelingen!